

VINERI • 5 OCTOMBRIE 2012 • ANUL LXII NR. 40

FONDAT ÎN 1951
FOAIA 100 ANI

românească

SĂPTĂMÂNAL AL ROMÂNILOR DIN UNGARIA

www.foaia.hu // foaia@foaia.hu

Ministrul Corlățean aduce vestea: Șaguna va avea statuie la Julia
Obiceiuri de nuntă povestite în grai chitighăzean
O întâlnire de suflet după 45 de ani

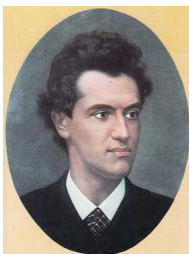
CALENDAR ORTODOX

8 octombrie, luni, Cuv. Pelaghia și Taisia.
9 octombrie, marți, Sf. Ap. Iacob al lui Alfeu.
10 octombrie, miercuri, Sf. Mc. Evlampie și Evlampia, sora lui; Cuv. Vasian și Teofil Mărt.
11 octombrie, joi, Sf. Ap. Filip, unul din cei 7 diac.; Cuv. Teofan Mărt.; Sf. Mc. Zenaida și Filonila.
12 octombrie, Sf. Mc. Prov, Tarah și Andronic.
13 octombrie, sâmbătă, † Aducerea moaștelor Sf. Ap. Andrei la Iași; Sf. Mc. Carp, Papil, Agatodor și Agatonica.
14 octombrie, duminică, † Sf. Cuv. Parascheva de la Iași. (a Sf. Părinți de la Sinodul VII Ecumenic).

OMUL SĂPTĂMÂNII

Ciprian Porumbescu

Pe 2 octombrie se împlinesc 159 de ani de la nașterea compozitorului Ciprian Porumbescu, născut în 1853 în Sipotele Sucevei în sânul familiei Golembiovski (care ulterior își va schimba numele în Porumbescu) ca fiu al Emiliei și al preotului Iacov. Ciprian era un copil timid, stângaci și firav și predispus spre boală, însă extrem de perspicace și inteligent. Anii copilăriei, așa cum consemnează muzicianul însuși, au fost poate anii cei mai frumoși și îndrăgiți din viața sa. Băiețandru a crescut ascultând muzica dulce săltărească a folclorului românesc care îl fascina, trezindu-i un interes viu și făcându-i ochii să sclipescă de entuziasm. Tatăl, folclorist și un mare iubitor al muzicii psaltice colabora în mod frecvent cu unul dintre poeții remarcabili ai vremii, Vasile Alecsandri. I-a cultivat așadar copilului, poate cu prea multă ardoare, dragostea pentru țară și neamul său. Adultului de mai târziu îi era nespuse de dragă frumoasa lui Stupca, adora casa cu livezi și bolți semețe de viță de vie, fereastra în dreptul căreia se ghemuia să privească zăpada, i-au rămas la suflet câtecele lăutarilor din sat, oamenii din Stupca, pe sora lui, Mărioara, pădurile care se lăfăiau nestingherite dincolo de sat. Era poate cel mai român dintre români, veșnic îndrăgostit de țara sa, de români, de Stupca lui scumpă și mai ales de vioara, eterna lui mireasă, iubita cea dintâi. Studiază muzica la Suceava și Cernăuți (Institutul Teologic), urmând ca mai târziu să frecventeze cursurile Conservatorului din Viena (1879–1881) unde printre îndrumătorii săi se află renumiții Anton Bruckner și Franz Krenn. Dornic să acumuleze cât mai multe cunoștințe despre muzică și artă, avid de cultură, Ciprian Porumbescu frecventează faimoasele spectacole, concerte, piese de teatru în Viena secolului XIX. Pianul îl învătă alături de Hermann Geifrig, dirijor la Biserica Neagră din Brașov, iar la Viena și Cernăuți, tânărul urmează cursuri de filozofie și dirijează coruri. Oamenii îl cunosc exclusiv pe Porumbescu drept muzicianul care a compus „Crai Nou”, „Pe-al nostru steag e scris Unire”, „Trei Culori”, faimoasele hore: „Hora de la Stupca”, „Hora Brașovului” sau „Hora Prahovei”. Este drept că opere are un număr impresionant de peste 200 de piese, însă puțini știu că tânărul a cules piese de folclor, a scris poezii, a scris articole pentru diverse publicații ale vremii. Astăzi, creația lui a fost parțial uitată. „Trei culori” sună comunist și suprasaturat, Hymni i Flamuri, imnul național al Albaniei, seamănă izbitor cu „Pe-al nostru steag e scris Unire”. Faimoasa lui baladă nu poate fi însă uitată. Mult prea devreme, la doar 29 de ani, fiind bolnav de tuberculoză, Ciprian Porumbescu, se stinge din viață, la 6 iunie 1883.

Jula

Hram la biserica Sf. Parascheva

Biserica Ortodoxă o prăznuiește la 14 octombrie pe Cuvioasa Maica Parascheva. În chip deosebit ea este cinstită în România și, în special, la Iași, unde mii de pelerini se duc să se închine la moaștele sfintei. Și biserica din car-

tierul Orașul Mic Românesc din Jula, care poartă hramul „Sfânta Parascheva” așteaptă credincioșii în ziua de duminică, 14 octombrie, de la ora 9.00, la Sfânta Liturghie oficiată cu ocazia sărbătorii.

A.B.

Se pot face propuneri pentru Premiul pentru minoritățile din județul Bichiș

Comisia pentru Resurse Umane din cadrul Consiliului Județean Bichiș a lansat recent concursul intitulat „Premiu pentru Minoritățile din Județul Bichiș”. Autogovernările de naționalitate și organizațiile civile pot face propuneri pentru persoane sau comuni-

tăți merituoase din rândul minorităților.

Dosarele pot fi înaintate până pe 1 noiembrie 2012, pe adresa Comisiei (Bichișciaba, alea Arpad nr. 18). Premiul va fi înmănat în cadrul Zilei Minorităților din Județul Bichiș.

A.C.

Jula

Program cultural-folcloric „La obârșii la izvor”

Episcopia Ortodoxă Română din Ungaria organizează duminică, 7 octombrie, la Centrul Cultural Românesc din Jula o nouă ediție a programului cultural românesc „La obârșii la izvor”. Invitații speciali vor fi dansatori și interpreți de muzică populară din județul Sălaj. Își vor da concursul ansamblurile „Columna” și „Porolissum”. Programul va începe dimineața, la Catedrala „Sf. Nicolae” din Jula cu o slujbă arhierescă, la ora 10.00, iar programul cultural va avea loc după amiază, la Centrul cultural, cu începere de la ora 15.30.

A.B.

**Scriveți-ne
la adresa:
foaia@foaia.hu**

Poza săptămânii

Aveți grijă, doamnelor și domnilor de la AȚRU! Înregistrăm totul!!!

Părerile autorilor nu coincid întotdeauna cu opinia Redacției. Responsabilitatea juridică pentru conținutul articolelor publicate în Foaia românească aparține autorilor. Foaia românească nu garantează publicarea textelor nesolicitate de redacție.

Ministrul Corlățean aduce vestea: Șaguna va avea statuie la Jula

Ministrul român de Externe, *Titus Corlățean*, a declarat că a obținut, în discuțiile avute luni, 1 octombrie, la Budapesta cu premierul *Orbán Viktor* și omologul *Martonyi János*, acordul Ungariei pentru instalarea la Jula a statuii lui *Andrei Șaguna*. El a spus că salută această reacție pozitivă a Guvernului de la Budapesta, care reprezintă „un mare pas înainte”. Șeful diplomației române a evidențiat că a discutat cu oficialii ungari și despre posibilitatea înființării unui centru cultural românesc la Micherechi și a salutat recunoașterea Bisericii Ortodoxe Române din Ungaria ca biserică istorică, însă a reluat și așteptările mai vechi ale comunității românești privind învățământul în limba maternă, finanțarea cultului religios românesc, reprezentarea în Parlamentul de la Budapesta și eliminarea fenomenului de etnobiznis.

– Pentru noul guvern de la București, social-democrat și liberal, situația românilor din Ungaria este una importantă și ea trebuie tratată în primul rând politic, ea trebuie discutată cu guvernul Ungariei. E nevoie de mai mult echilibru în balanța asta, care există între România și Ungaria, deoarece România a făcut începând din 1990 foarte multe pentru a asigura drepturile și libertățile cetățenilor de etnie maghiară din România la standardele europene. Așteptăm la rândul nostru să vedem eforturi mai importante și pași suplimentari întreprinși aici în Ungaria. Vorbim de atâția ani de reprezentare directă în Parlament pentru minoritatea română. Vorbim de eliminarea fenomenului de etnobiznis, care iată generează o reprezentare în autoguvernări în anumite situații și inclusiv la nivelul autoguvernării naționale, din partea unor persoane care, cu tot respectul, dar nu au prea multe în comun cu identitatea românească. Ori, când se iau în autoguvernări astfel de decizii privind proiectele, privind identitatea școlii, etc., trebuie să fie luate de reprezentanții veritabili ai minorității române din Ungaria. Pentru că altfel vom avea astfel de declarații pe care le-am auzit și eu, când la București într-o emisiune am comentat care-i situația românilor din Ungaria, vom avea niște voci aici în Ungaria care vor spune că toate lucrurile sunt foarte bune, sunt perfecte și că ministrul de externe al României nu știe ce spune. O spun foarte clar, răspicat:

cred că este în primul rând datorită minorității române de aici să fie activă, cei care cu adevărat își asumă identitatea românească să spună lucrurilor pe nume, iar noi de la București să ținem cont de ceea ce spuneți dumneavoastră și să fim foarte activi în dialogul politic cu Guvernul ungar. Am avut discuții bune astăzi la Budapesta și cu primul ministru *Orbán Viktor* și cu ministrul de externe *Martonyi János*. Am avut niște discuții directe cu domnul *Kövér László*, președintele Parlamentului pe un alt subiect, care pe noi ne-a deranjat în sensul în care noi am solicitat sprijin și implicare directă a primului ministru *Orbán Viktor* pentru proiectele culturale de identitate românească de aici din Ungaria. Am spus, printre altele, că e un lucru bun că Biserica Ortodoxă Română din Ungaria a fost înregistrată ca și biserică istorică, dar tocmai pentru asta e nevoie de asigurarea unui sprijin financiar pentru o funcționare normală. Mass-media în limba maternă trebuie să aibă sprijin din partea Guvernului ungar și multe altele tre-

buie să avanseze. Eu astăzi pot să dau o veste bună și sper să se realizeze așa cum s-a spus: primul ministru *Orbán* și ministrul de externe *Martonyi* ne-au confirmat faptul că sunt de acord cu instalarea statuii Mitropolitului *Andrei Șaguna* la Jula. Iată un gest și o deschidere pe care vreau să o salut și ca simbolică este foarte importantă atât pentru relațiile dintre țările noastre cât și pentru românii care trăiesc în Ungaria.

– Cum se poate închipui soluția adevărată în sensul ca odată, dacă există o soluție, o înțelegere, această înțelegere să fie executată. Vedem că, de exemplu, comisia mixtă pe problemele minorităților nu mai funcționează de un an de zile, nu au reușit cele două părți să semneze protocolul stabilit în luna iunie, anul trecut...

– Soluția este foarte simplă și așa funcționează în relațiile dintre țări. Este nevoie să fim în permanent dialog politic cu miniștrii, cu Guvernul din Ungaria pentru a sprijini activitatea diplomatică. În aceste protocoale uneori sunt trecute niște lucruri care până la urmă nu sunt puse în practică. Este clar că din punct de vedere politic Bucureștiul trebuie să fie mai activ și iată că actualul Guvern de la București dorește să fie activ. Eu personal am venit aici direct de la New York. Nu m-am dus la București, ci am venit la Budapesta pentru a avea aceste întâlniri oficiale cu Guvernul ungar și vă spun că per ansamblu discuția a fost pozitivă. Am confirmat faptul că vrem să mergem mai departe cu parteneriatul strategic și a fost acceptată propunerea pe care am făcut-o, pentru ca anul viitor, în prima parte a anului, probabil în România, la București, să aibă loc o întâlnire a celor două guverne pentru a discuta aspecte de cooperare concrete, autostrăzi, infrastructură, energie, agricultură, multe alte proiecte și, bineînțeles, cum să avem grijă de minoritățile din cele două țări.

T. Boca

EDITORIAL

Noi am vrut doar doi profesori amărâți...

Peste câteva săptămâni, România va intra în campanie electorală pentru alegerile parlamentare din 9 decembrie. Pentru ciolanul care se numește „români din diaspora” se vor bate mai mulți decât acum patru ani. Românii din jurul României vor fi prinși în agitația celor care vor avea nevoie de voturile basarabenilor și ucrainenilor cu cetățenie română. Ceilalți, timocenii din Bulgaria și Serbia, românii din Voivodina sau din Ungaria, vor fi nevoiți să aștepte. Să aștepte din nou. Până se va înființa noul guvern, până se vor instala în fruntea instituțiilor responsabile cu problemele lor noii conducători, până vor face toți noi și noi vizite de documentare cu dorința sinceră de a cunoaște problemele reale ale comunităților istorice. Autoritățile de la București se tot documentează, deja de 20 de ani, și o fac cu sinceritate și prietenie. Dar în toți acești ani noi ne stingem... Și, încet-încet, nici probleme nu vom mai avea.

Românii de pretutindeni cer de ani de zile ca România să aibă un minister pentru românii din afara granițelor. Un întreg minister și nu doar un departament. Problema este însă că România nu are nici măcar o strategie clară, sigură, bătută în cuie, pentru problemele românilor de pretutindeni. Strategiile se cam schimbă odată cu schimbarea fiecărui secretar de stat. Unii dau mai mulți bani pentru Basarabia, alții pentru Italia și Spania. Unii consideră că este mai important să se înființeze școli românești pentru copiii românilor plecați la muncă în Italia și Spania, decât să sprijine inițiativele românilor băștinași din Timoc sau Ungaria pentru întărirea sau revigorarea limbii materne la copiii familiilor care se încăpățânează să rămână români. Se încăpățânează deja de secole, în țări străine care de fapt, sunt patriile lor, fiindcă pe ei nu „sărăcia, și nevoile, și neamul” i-au făcut să se mute aici. Au fost în aceste țări dintotdeauna.

Lipsa unei strategii concrete și sigure la București rezultă nesiguranta în care își trăiesc viața de minoritari românii din jurul României. Ungaria are nenumărate fundații, organizații care îi sprijină pe diferite căi pe ungurii din afara țării. Scopul și menirea acestora nu se schimbă tot la patru ani, odată cu schimbarea coloraturii politice a guvernelor. Pentru Ungaria, problematica ungurilor din afară este un lucru sfânt, de care nu se atinge niciun guvern. Tocmai din acest motiv ne doare pe noi mai tare că țara noastră mamă, România, nici după aproape o sută de ani, de când ne-a lăsat aici, nu prea știe ce să facă cu noi.

Ne-au trebuit și nouă ani buni ca să învățăm cum să ne spunem of-uri, cum să vorbim „bucureștenește” ca să fim înțeleși. Am înțeles că dacă ne exprimăm dorințele doar prin generalități și fiindu-ne chiar rușine să cerem lucruri aparent neînsemnate, să spunem lucrurilor pe nume, nu ne va înțelege nimeni. De câțiva ani însă s-au conturat și câteva doleanțe concrete, clare din partea comunității românești din Ungaria. Unele dintre acestea au intrat chiar și în protocoalele bilaterale, unele (foarte puține) fiind respectate, iar altele (și, din păcate, acestea sunt mai multe) fiind lăsate uitării. Primăria din Micherechi cere de vreo 5 ani sprijinul României și al Ungariei, în egală măsură, pentru construcția unui nou centru cultural multifuncțional în singura localitate majoritar românească din Ungaria. În afară de teancuri de hârtie și de un car de promisiuni, încă nimic nu s-a realizat. Micherechenii mai au o dorință concretă, exprimată și documentată deja de un an și jumătate. Nici la asta nu s-a găsit soluție. Este vorba de trimiterea a doi pedagogi români, un profesor și un educator, pentru școala și grădinița din sat. Doi pedagogi care ar revigora limba română și care ar aduce suflet românesc în aceste instituții. Doi profesori români care să nu știe ungurește. Doi profesori amărâți, cărora România ar trebui să le dea doar salariile, pentru că primăria le-ar asigura casă. E o cerere atât de mică, ar costa atât de puțin, în raport cu efectul care s-ar putea vedea într-un an, doi. Poate dacă am fi cerut de la UDMR, s-ar fi rezolvat într-o lună. Are și răbdarea limitele ei!

Eva Șimon

Sf. Sinod a reglementat cum pot fi pictate în viitor bisericile ortodoxe

În zilele de 28 și 29 septembrie 2012, la Reședința patriarhală, sub președinția Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, a avut loc ședința de lucru a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

Sfântul Sinod a aprobat proiectul noului Regulament pentru organizarea și funcționarea Comisiei de pictură bisericească a Patriarhiei Române, care îl înlocuiește pe cel adoptat în urmă cu peste 50 de ani (Decizia patriarhală din 1958). Noul regulament cuprinde principii și reguli clare în ceea ce privește pictarea și restaurarea picturii bisericilor parohiale și mănăstirești, stabilind responsabilitățile ce revin preoților parohi, stareților

de mănăstiri și pictorilor autorizați de Comisia de pictură bisericească a Patriarhiei Române. Prin noul regulament este promovată și protejată tradiția bizantină de pictare a lăcașurilor de cult ortodoxe românești, mai ales în tehnica fresco. De asemenea, se acordă o atenție specială formării pictorilor și restauratorilor de pictură care vor fi autorizați de Comisia de pictură bisericească a Patriarhiei Române. În acest sens sunt prevăzute termene și proceduri de promovare mai nuanțate și flexibile care oferă șanse tinerilor pictori talentați de a promova mai repede, în funcție de calitatea lucrărilor realizate.

Sf. Sinod a mai hotărât:

- includerea din anul 2013 în calendarul creștin ortodox român a pomenirii Sfântului Ierarh Luca, Arhiepiscopul Crimeii, cu ziua de prăznuire la 11 iulie, model de ierarh și medic creștin care se bucură deja de cinstire deosebită în multe Biserici Ortodoxe;
- completarea atribuțiilor diaconilor care activează la parohii în special în ceea ce privește activitatea social-filantropică și cultural-misionară (în special a copiilor și a tinerilor).

Sfântul Sinod reafirmă nevoia de intensificare a activităților social-filantropice și cultural-educative ale Bisericii în țară și în diaspora română.

(Biroul de presă al Patriarhiei Române)

Salutul în numele lui Hristos

Salutul cel mai folosit în satele românești, în Ardeal în orice caz, este „Doamne ajută!”. El este spus, de obicei, într-un fel apăsător, care nu lasă loc nici unei superficialități. Dincolo de aceste două cuvinte, de simplitatea paradizică a acestui salut, este teaurizată o întreagă adâncă teologie. Este invocat numele lui Dumnezeu, care nu poate fi luat în deșert. Dumnezeu este Domn. Este recunoscută atotputernicia lui Dumnezeu și limita puterilor omului, imposibilitatea lui de a reuși cu adevărat fără El. Este exprimată credința în putința de a obține ajutorul lui Dumnezeu, nădejdea că acesta va fi de folos, este mărturisită iubirea față de Cel de la care ajutorul este totdeauna dezinteresat, absolut și neumilitor. Țăranul se arată, astfel, deschis lucrării sinergice cu Dumnezeu, prin acceptarea energiilor Sale necreate. Este un strigăt după Dumnezeu-Domnul, făcut cu calm și pace. Se recunoaște fraternitatea universală printr-o filiație comună. Conform promisiunii evanghelice, când doi oameni se întâlnesc și sunt împreună în numele Domnului, Acesta e cu ei.

„Doamne ajută!” este un salut, dar și o rugăciune, nu numai pentru cei ce se întâlnesc sau se despart, ci și pentru toată lumea, nefiind precizată persoana. Sensul este acesta: „Dumnezeu să fie cu noi, cu toți!”. „Doamne ajută!” cuprinde în el mai mult decât „Doamne miluiește!”. Exprimă desăvârșirea omului făcut spre relație personală cu Creatorul său.

„Doamne ajută!” înseamnă punerea unui început bun, pornirea la orice înfăptuire împreună cu Dumnezeu, în ultima analiză, „Doamne ajută!” este rugăciunea isihastă a satului nostru, conducând prin pomenirea cât mai deasă a numelui Domnului la liniștire și trezvie. De aceea el este, în accepțiunea cea mai deplină a cuvântului, un salut, o piatră pusă la temelia salvării, a mântuirii. De la Paști până la înălțare țăranii se salută cu „Hristos a înviat!”, iar apoi, până la Rusalii, cu „Hristos S-a înălțat!”. După Crăciun, megleno-românii se salută cu „Hristos S-a născut!”, salut asemănător cu cel de la Paști. Numeroasele saluturi în numele lui Hristos nu pot decât să marturisească și ele despre creștinismul activ și cuprinzător al țăranului român.

(Fragment din scrierea lui Costion Nicolescu – sursa: crestinortodox.ro)

PF Daniel la 5 ani de patriarhat

Preafericitul Daniel, cel de-al șaselea patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, s-a născut la 22 iulie 1951 în satul Dobrești, comuna Bara, județul Timiș. De-a lungul celor peste 30 de ani de activitate academică și a celor 22 de arhierie, Patriarhul românilor ortodocși a deținut numeroase funcții și a fost onorat cu multe

distincții și titluri, printre care cel de Doctor Honoris Causa al mai multor universități din țară și străinătate. De asemenea, Preafericitul Părinte Daniel este cetățean de onoare al mai multor orașe din țară. La Catedrala Patriarhală din București au fost marcați duminică, 30 septembrie, cinci ani de la întronizarea Preafericitului Daniel Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române. Cu această ocazie, în prezența Patriarhului BOR, după Sfânta Liturghie a fost oficiată în Catedrala Patriarhală slujba de Te Deum ca mulțumire și recunoștință adusă lui Dumnezeu pentru împlinirea din viața Bisericii Ortodoxe Române în cel de-al cincilea an de slujire patriarhală a Preafericitului Daniel. În continuare, în Sala Europa Christiana a Palatului Patriarhiei a avut loc un moment aniversar în cadrul căruia au fost citite mesaje oficiale de felicitare din partea autorităților statului. În Aula Magna Teoctist Patriarhul a Palatului Patriarhiei din București a avut loc prezentarea filmului documentar „Continuitate și înnoire”, realizat de Televiziunea TRINITAS a Patriarhiei Române.

Săptămâna filmului românesc la Budapesta

*Un veac de la primul lung metraj românesc
și 20 de ani de la fondarea ICR în Ungaria*

Ajunsă la cea de-a șaptea ediție, Săptămâna filmului românesc la Budapesta, găzduită din 5 octombrie de Cinematograful de artă Urania, are loc în 2012 exclusiv datorită sprijinului partenerilor unguri și ai prietenilor din România, care fac un gest de solidaritate și de apreciere față de ICR Budapesta rămas cu buget zero. Astfel, Ministerul Resurselor și Secretariatul de stat pentru Cultură ungar asigură fonduri pentru evenimentul românesc, directorul TIFF, casele de difuzare ungare Mozinet și Anjou Lafayette oferă gratuit copy-rightul pentru cele mai noi filme românești lansate în premieră budapestană, traduse și subtitrate pro bono. Genericul din acest

an este „Aniversări și prieteni”, fiindcă ICR Budapesta aniversează 20 de ani, filiala din Seghedin face 5 ani de la înființare și, în același timp, se împlinesc 100 de ani de la primul lung metraj românesc de succes, „Independența României”, lansat în premieră la 1 septembrie 1912 la cinematograful „Eforie” din București, apoi vizionat la Viena și Budapesta.

Vor fi prezentate publicului iubitor de cinematografie românească „Undeva la Palilula” la deschiderea festivă de la orele 19, în prezența producătorului Tudor Giurgiu și a actorului clujean Aron Dimeny, primul film al marelui regizor de teatru, Silviu Purcărete, dar și alte filme artistice de ultimă

oră: „Mănuși roșii” al lui Radu Gabrea, „Toată lumea din familia noastră”, noul film al lui Radu Jude, „Aglaja”, o coproducție româno-maghiară și poloneză, precum și documentarele „Crulic – drumul spre dincolo” și „Păcătoasa Teodora”. La conferința de presă de la ora 17, regizorul Tudor Giurgiu va prezenta istoria deja prodigioasă a festivalului TIFF, ca inițiator și director al festivalului internațional, iar reprezentanții Mozinet și Anjou Lafayette vor argumenta interesul publicului ungar pentru filmul românesc contemporan. Aniversarea a două decenii va fi marcată de ICR Budapesta cu diplome de onoare și daruri pentru parteneri și public fidel.

Pe scurt...

JULA

Pe 4 octombrie, în sala de expoziții a Centrului de Documentare și Informare al AȚRU a avut loc vernisajul expoziției „Monocromie” a artistelor Alexandra Nica și Bianca Hociung. Curatorul expoziției a fost prof. univ. dr. Ioan Iovan, critic de artă.

JULA

Prezidiul Uniunii Culturale a Românilor din Ungaria s-a întrunit în ședință vineri, 5 octombrie, pentru a analiza situația asociațiilor afiliate și pentru a pregăti ședința adunării electorale din 10 noiembrie. La începutul lunii septembrie, președintele UCRU, dr. Ioan Ciotea, a solicitat printr-o scrisoare tuturor președinților de la asociațiile afiliate să demonstreze prin documente situația juridică a organizației pe care o reprezintă și să desemneze delegații la adunarea electorală. La ședința din 10 noiembrie, adunarea generală a UCRU va trebui să aleagă noul Prezidiu al Uniunii.

OTLACA-PUSTĂ

Asociația Culturală Română „Mihai Pardi” din Otlaca-Pustă organizează, în ziua de 6 octombrie, cea de-a treia ediție a Concursului de povești „Mihai Pardi” și Concursul de poezie „Ana Crișan”. Evenimentul va avea loc la Căminul Cultural din localitate, cu începere de la ora 10.00.

CHITIGHAZ

La Biserica Baptistă din Chitighaz va avea loc în zilele de 20-21 octombrie o amplă sărbătoare. Sâmbătă, 20 octombrie, de la ora 15.00, se sărbătorește jubileul de 100 ani de la construirea bisericii. Recent au fost finalizate și lucrările de restaurare a bisericii, pentru care s-a investit 39 de milioane de lei, din care mai mult de 50% au fost obținuți din proiecte. Serviciul din ziua următoare, duminică, 21 octombrie, va începe dimineața la ora 9.00, cu oră de rugăciune, după care de la ora 10.00 va continua cu serviciul divin, iar de la ora 15.00 credincioșii sunt așteptați la serviciul de după amiază când se serbează și Ziua recoltei.

AȚRU are deja trei școli și va avea și o mașină nouă

Vineri, 28 septembrie, la sediul AȚRU din Jula s-a desfășurat ședința de lucru a Adunării Generale a Autoguvernării pe Țară a Românilor din Ungaria, unde la primele două puncte de pe ordinea de zi, care au cuprins un buletin informativ despre cele întâmplate de la ultima ședință și darea de seamă despre executarea hotărârilor cu termen expirat, mașinaria de votare a funcționat și de această dată perfect, ca de obicei, în interesele șefilor de la AȚRU. După o prezentare informativă a președintelui Kreszta Traján, ținută bineînțeles în limba maghiară, despre cele întâmplate în ultimele patru luni, au fost votate punctele unu și doi de pe ordinea de zi. Cu toate că cei cinci deputați ai UCRU, prezenți la ședință, au votat contra sau s-au abținut, ceilalți au votat pentru, însă nimeni nu a amintit în ședință că la al doilea punct de pe ordinea de zi figurează și cumpărarea unei noi mașini pentru șeful AȚRU. A fost scris undeva printre rânduri, în documentele trimise deputaților, și s-a votat fără ca cineva să pună vreo întrebare.

În continuarea ședinței a fost aprobat bugetul pe anul 2011 și raportul semestrial al bugetului AȚRU și al instituțiilor aparținătoare. Deoarece finanțarea școlilor preluate de Autoguvernarea pe Țară se face de pe acum prin această instituție, la ședință s-a mai aprobat și bugetul semestrial al școlilor generale din Chitighaz și Aletea, care din vara acestui an sunt în custodia AȚRU și, totodată, modificarea pe anul 2012 a bugetului AȚRU și a instituțiilor aparținătoare. (Școala generală și

grădinița din Chitighaz funcționează la ora actuală cu 260 de copii și 38 de angajați, iar școala generală din Aletea are 39 de elevi și 16 angajați). Au fost supuse la vot și aprobate actul constitutiv al celor două instituții, iar doamna Erica Borbély a fost împuternicită pentru postul de director al școlii și grădiniței din Chitighaz, post pentru care deține un mandat până în anul 2015. Toate acestea au fost trecute în revistă și supuse la vot de către președintele AȚRU. La capitolul diverse, Ioan Selejan, președintele Autoguvernării Românești din Aletea a anunțat că, după mai multe presiuni făcute la primăria din Aletea să ofere un spațiu pentru a înființa o grădiniță românească, s-a ajuns la o înțelegere ca primăria să cedeze grădinița de pe strada Kétegyháza, nr. 91, Autoguvernării pe Țară, pentru minim 10 ani, urmând să se facă în continuare demersurile necesare.

Președintele AȚRU, Kreszta Traján, a spus în ședință că va solicita școlilor preluate ca acestea să depună o activitate serioasă în ceea ce privește predarea limbii române în aceste instituții (referindu-se aici la școala din Aletea, Bătania și Chitighaz), că atât referența AȚRU pentru învățământul minoritar, doamna Ana Oros Șimon, va merge în inspecție pe la școli, dar și inspecții de la Oficiul Guvernamental vor face controale. „Nu vrem să zică nimeni că școlile noastre sunt doar formale, pentru că de acum este responsabilitatea noastră dacă se depune o muncă de calitate sau nu”, a accentuat președintele Kreszta.

A.B.

Cinci tineri români din Ungaria vor studia la Universitatea „V. Goldiș” din Arad

Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad a organizat luni, 1 octombrie, în Campusul Universitar „Vasile Goldiș” din Arad festivitatea de deschidere a noului an universitar 2012/2013. În toamna acestui an au fost admiși la instituția arădeană cinci tineri absolvenți ai Liceului „N. Bălcescu” din Jula. Aneta Solcan, Suzana Ceglédi și Attila Papp au început cursurile universitare la Facultatea de medicină, Petru Papp a fost admis la Facultatea de Medicină Dentară, iar Greta Muszka și-a început studiile la Facultatea de Relații Internaționale și Studii Europene. Reamintim că tot la această universitate își face studiile universitare și Elena Ruja din Micherechi, studentă în anul III la Facultatea de Medicină Dentară.

A.C.

Peisaj de toamnă

Crizantema, floare rară,
Cu petale diafane,
A-nflorit. Și floarea toată
Și-a-mbrăcat-o cu volane.

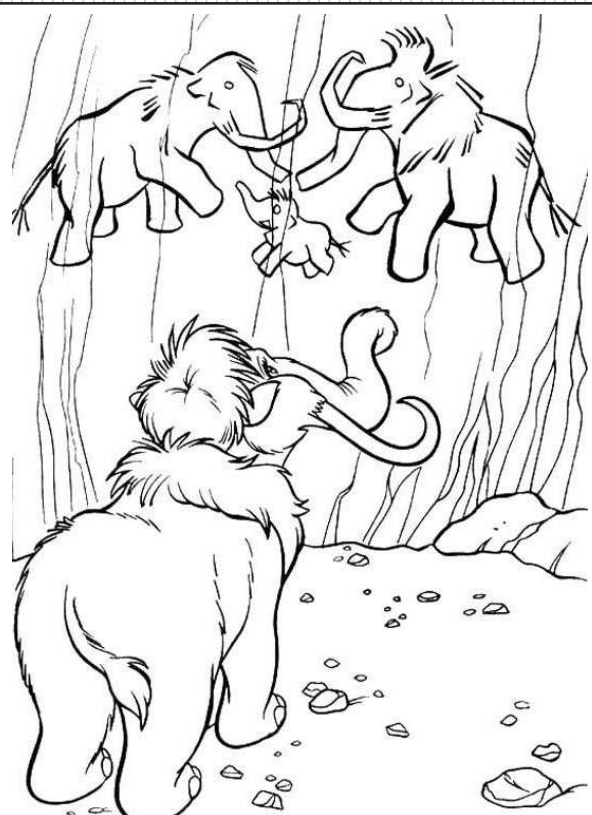
Stă în rond și nu-i e teamă
Chiar de-al toamnei carnaval.
Cum e albă ca zăpada,
Parcă s-a gătit de bal.

Dar văzând-o așa frumoasă
Și-mbrăcată ca o stea,
Vântul a venit, a luat-o
Și-a pornit în dans cu ea.

Și dansează acum, dansează,
Vântu-o ține-n braț de ștei,
Pomii azvârle cu confete,
Frunze galbene de tei...

Colorați!

Portret de vedetă

Anna Lesko

S-a născut la Chișinău pe 10 ianuarie 1979 și este un capricorn veritabil. Originile ei sunt ruso-ucrainiene, dar tatăl este pe jumătate moldovean. Mai are două surori, ea fiind mijlocia familiei. Cele mai fericite momente ale copilăriei erau vacanțele petrecute la bunici, când a învățat o mulțime de lucruri, fie ajutând la treburile casei, fie chiar de la bunica ei. Tatăl interpretei, de profesie inginer constructor, este și el pasionat de muzică, cântând la o serie de instrumente, printre care acordeon sau chitară, în timp ce mama sa a moștenit o afacere de familie, numită Cooperativa. Inițial condusă de bunicul din partea mamei, iar mai apoi de mama artistei, compania producea un ansamblu de articole vestimentare și de încălțăminte. În primii ani de viață, interpreta a prezentat o serie de probleme la coloana vertebrală, ceea ce o obliga să practice exerciții constant. Lesko a fost pasionată de dans, această activitate reprezentând „visul vieții sale”, ea fiind prezentă într-un ansamblu de dansuri populare. Cu toate acestea, nu a rămas în cadrul grupului pentru o perioadă îndelungată, părăsindu-l deoarece această preocupare era prea obositoare. Ea a continuat să se îndrepte spre această zonă artistică, migrând însă spre dansul clasic și cel modern, iar la vârsta de 17 ani a făcut o călătorie în România, în compania trupei de balet din care făcea parte, pe baza unui contract.

Artista a fost impresionată de această țară și a început formalitățile pentru a fi repatriată aici. Anna se consideră o bună gospodină, știe să coasă și mai ales să gătească. Mâncarea ei preferată este un fel tradițional ucrainian, un desert cu o rețetă foarte complicată, pe bază de mac și zahăr. A urmat școala rusă la Chișinău. A intrat la Facultatea de Drept, fapt ce a ajutat-o să se integreze mai bine și mai ușor în viața de la București. Acum

are foarte mulți prieteni în România, îi place foarte mult aici și nu se mai gândeste la plecare. Ar fi vrut să devină avocat, dar a ales să urmeze o carieră artistică, redescoperindu-și un hobby mai vechi: pictura. A luat lecții de pictură cu Sabin Bălașa și Mircea Novac. Cea mai puternică încurajare de a continua pe acest drum a venit de la maestrul Bălașa care i-a spus, în urma vizionării unor lucrări semnate de ea: „Rusoaico, pentru mine ești o revelație? Primul tablou l-a vândut cu 3000 de dolari!!! O serie de creații ale sale au fost expuse în Muzeul Național de Artă al României. Provenind dintr-o familie de oameni veseli și deschisi, pasiunea pentru muzică a venit ca ceva normal. În copilărie participă la toate spectacolele organizate la școală, în principal puneri în scenă după fragmente de opere. Studiază canto cu Crina Mardare și a colaborat la materialul muzical cu Marius Moga, Vlad Cernea și Zoe Alecu. Piesa „Ard în flăcări” este o compoziție Marius Moga, iar ritmul dinamic reprezintă perfect personalitatea Annei. La dorința Annei, piesa conține influențe slave (câteva versuri în limba rusă). După primul album, lansat la sfârșitul anului 2002, Anna Lesko a mai lansat două

materiale: Inseparabili (2003) și Pentru Tine (2004). În anul 2000, artista a decis să se concentreze asupra carierei muzicale, cântând timp de aproximativ un an cu formația muzicală Direcția 5. În 2002 a apărut și primul material discografic de studio al interpretei, Flăcări, ce conține și primul slagăr al solistei „Ard în flăcări” care a rămas până astăzi unul dintre cele mai cunoscute cântece ale sale. La scurt timp, în prima parte a anului 2003, a avut premiera celui de-al doilea single al artistei, „Inseparabili”. Asemeni predecesorului său, acesta a beneficiat de un videoclip și de o campanie de promovare, anunțând totodată lansarea albumului omonim. Distribuirea materialului a luat startul pe data de 28 octombrie 2003, la mai puțin de un an de la debutul său discografic. În anul 2010, artista și-a lansat cel de-al cincilea material discografic, intitulat „Jocul seducției”, pentru care solista a lucrat cu o serie de compozitori, acesta fiind precedat de două extrase pe single, „Balalaika” și „In My Bedroom”. În ciuda prezenței slabe înregistrare în clasamentul românesc, „Ard în flăcări” a devenit unul dintre cele mai cunoscute cântece din întreaga sa carieră.

Se prezintă clasa 9/A

A început un nou an școlar, cu noi elevi și noi emoții. Liceul „Nicolae Bălcescu” din Julia se bucură și în anul școlar 2012/2013 de un număr mare de boboci, 48 de elevi au ales să învețe în această instituție. Astfel, Liceul „N. Bălcescu” se mândrește și în acest an cu două clase paralele, la clasa a 9-a A este diriginte *Eva Moldovan Szentléleki*, iar la clasa a 9-a B, este diriginte *Robert Sălăjan*. Ne-am propus și în acest an să-i prezentăm pe noii liceeni, care, ca de fiecare dată, la începutul anului școlar au emoții. În acest număr ne-au scris impresii despre noua lor școală câțiva elevi ai clasei a 9-a A, iar în numărul următor se va prezenta clasa B.

„Eu și în anii școlii generale m-am simțit foarte bine în școala aceasta, locuiesc la Julia și în această instituție am terminat școala generală. Am avut și am și acum foarte mulți prieteni aici. Profesorii sunt ajutători, și la ore ne învață multe lucruri interesante. Am ales să rămân în acest liceu, pentru că vreau să-mi îmbogățesc cunoștințele de limba română și vreau să dau examen de limba română”. (*Petra Kávási*)

„Mă numesc Anabela Rácz și am venit din Mierchii la Liceul »Nicolae Bălcescu« ca să reușesc să învăț limba română mai bine. Mama mea este româncă și m-a sfătuit să mă înscriu la acest liceu. Mă simt bine aici. Colegii sunt prietenoși, profesorii la fel.

Ne învață bine și dacă nu înțelegem ceva ne explică după ore.” (*Anabela Rácz*)

„Am ales acest liceu pentru că și școala generală am absolvit-o aici. Eu sunt din Julia și mulți dintre foștii colegi de clasă au rămas și ei aici. Iubesc limba română și de aceea am rămas să-mi continui studiile la liceu pentru a învăța în continuare limba română.” (*Natalia Sós*)

„Mă numesc Cristian Duma și locuiesc la Mierchii. Am făcut școala generală la instituția din satul meu natal. Am ales acest liceu pentru că și membrii familiei mele au învățat aici și mi-au povestit multe lucruri frumoase despre liceul din Julia, care este foarte cunoscut.” (*Cristian Duma*)

„Eu sunt elevul acestei

școli din clasa întâi a școlii generale, și am rămas aici, ca să învăț și pe mai departe limba română. Locuiesc în Julia și mă bucur că am rămas la liceu, îmi place aici și mă înțeleg bine și cu noii colegi de clasă.” (*Norbert Butt*)

„Mă numesc Nicoleta Farkas și sunt din România, de la Satu-Mare. Sunt elevă în clasa a 9/A. Am ales școala aceasta, fiindcă vreau să învăț în limba română. Terminând la acest liceu poate voi avea posibilitatea ca după bacalaureat să intru la o facultate în România. (*Nicoleta Farkas*)

„Eu locuiesc la Chitighaz, dar am învățat opt ani la Școala generală română din Julia. Am ales să rămân la Liceul Bălcescu pentru că vreau să-mi îmbogățesc cunoștințele despre limba și cultura română. La acest liceu a învățat și bunica mea în urmă cu o jumătate de secol. Familia mea a învățat în această instituție și la noi în familie am auzit multe lucruri frumoase despre liceu. Am reușit deja să-mi fac prieteni și cred că o să fim o clasă bună și unită”. (*Petru Andrei Boar*)

A.B.

Bobocii clasei a 9-a sunt: Ákos Bence, Balázs Orsolya Ibolya, Barna Máté, Berényi Bálint, Boár Péter András, Borbola Dorina, Butt Norbert, Duma Krisztián, Farkas Yvette, Farkas Nikolett – Alexandra, Fazekas Petra, Gulyás Levente, Kávási Petra, Kozma Benjámin, Kreszta Traján, Morár Dániel, Rácz Annabella, Ana Ruja, Csaba Ruja, Sós Natália, Zoltán Santău, Szucsigan József Martin, Tamás Vivien.

„Acest premiu m-a convins că merită să învăț...”

Zilele trecute, ministrul resurselor umane, *Balog Zoltán*, a înmănat bursele de studii pentru naționalități. Printre bursieri se numără și o elevă a Liceului „Bălcescu” din Julia, *Cristina Kövér*, din clasa a 11-a, originară din Apateu. Cum a primit ea acest premiu și faptul că școala ei tocmai pe ea a propus-o – ne povestește *Cristina Kövér* în rândurile de mai jos.

– Ai avut fericita ocazie să preiei de la ministrul *Balog Zoltán* o bursă de studii pentru următorii doi ani. Cum ai primit vestea că tu ai câștigat această bursă, fiind singura dintre elevii români? Cu ce sentimente te-ai dus la Budapesta pentru a prelua acest premiu valoros?

– Ulterior am aflat că am fost propusă din partea școlii pentru acest premiu. Am fost foarte surprinsă, nici nu m-am gândit la așa ceva. Nu am făcut nimic deosebit pentru acest premiu numai ce provine din firea mea maximalistă: am învățat mult ca să obțin rezultate cât mai bune la fiecare obiect de studiu. M-am pregătit cu mari emoții. Premiul mi-a fost înmănat chiar de domnul ministru. Eu m-am simțit onorată, iar părinții mei au fost mândri de mine.

– De ce crezi că ai fost aleasă tocmai tu pentru această bursă de naționalitate? Care este legătura ta cu limba română?

– Cred că în acest fel, prin această propunere pentru bursă, mi-a recunoscut corpul didactic munca și comportarea de elevă. Mă simt foarte onorată. Este o motivație pentru mine. Acest premiu m-a convins că merită să lucrez, să învăț și pe mai departe, ca să-mi obțin scopurile și să fiu mândră de faptul că sunt eleva acestui liceu.

– Te rog să te prezinți pentru cititorii „Foii românești”? Cine este *Cristina Kövér*, de unde vine, unde a învățat până acum? Care sunt materiile tale preferate?

– Sunt din satul Apateu. Am învățat la școala generală din această localitate. Materiile mele preferate sunt matematica și fizica. La școala generală am îndrăgit limba română, așa am ajuns la Liceul „Bălcescu”.

– Care sunt originile tale românești?

– Mama mea este româncă din Ungaria. Tata este ungur. Acasă nu prea am vorbit românește. Familia din partea mamei este originară din Beiuș. Aceste rădăcini se vor continua prin mine.

– Ești în anul 11 la Liceul „Bălcescu”. Cum te simți în această școală? Cum e să înveți aici? Cine îți sunt profesorii preferați și de ce?

– Am venit în această școală din Bihor. La început m-am simțit singură, dar stau la cămin și mi-am făcut mulți prieteni. Mă simt bine și în clasă, mi-am găsit locul. Îi ajut mult și pe colegii mei, mai ales la matematică și fizică. Și româna merge mai ușor. Profesorii de aici sunt ajutători, înțelegători, bine pregătiți, în general îmi place aici.

– Ce planuri de viitor ai? Ce vrei să te faci când vei fi „mare”?

– Visez la un examen de bacalaureat reușit. Apoi vreau să-mi continui studiile la Universitatea din Seghedin. Scoala mea este să devin inginer-mecanic sau profesoară de matematică-fizică. Îmi plac științele reale, exacte. EȘ.

Liceul „N. Bălcescu” pe Internet
www.balcescu.sulinet.hu

O veche biserică ortodoxă, care din nou strălucește

Sâmbătă, 29 septembrie, la Hódmezővásárhely a fost resfințită Biserica Ortodoxă Sârbească, una dintre cele mai vechi monumente istorice ale orașului. Sfânta Liturghie Arhierească a fost oficiată de Preasfințitul Părinte **Luchian Pantelic**, Episcopul ortodocșilor sârbi din Ungaria și un sobor de preoți în frunte cu preotul **Svetomir Milicici**, administratorul bisericii din Hódmezővásárhely și parohul bisericii sârbești din Deszk. Cu sprijinul unui proiect european, câștigat de Primăria orașului Hódmezővásárhely, biserica a fost renovată aproape în totalitate. La sârbătoarea bisericii sârbe au luat parte, alături de sârbi și de oficialitățile din oraș, reprezentanții Ambasadei Greciei în Ungaria și ai Consulatului General al României la Seghedin, dar și membri ai comunităților românești din orașele Hódmezővásárhely și Seghedin. Președinta Autogovernării Românești din Hódmezővásárhely, doamna **Ana Benye Poinar**, a fost rugată de organizatori ca la înconjurarea bisericii să fie cea care duce icoana cu hramul lăcașului de cult.

Biserica Ortodoxă Sârbească „Nașterea Maicii Domnului”, având sârbătoarea hramului pe 21 septembrie, după calendarul iulian, a fost construită în cea de-a doua jumătate a secolului al XVIII-lea de grecii și macedoromânii care trăiau în oraș. Ea a fost sfințită în anul 1792, exact în urmă cu 220 de ani. Cu fonduri dintr-un proiect european în luna septembrie a acestui an au fost finalizate lucrările de restaurare.

Considerată o bijuterie a cartierului Tornyai János, biserica a stat în paragină timp de decenii. Lucrările de renovare au durat mai bine de un an, iar acum biserica ortodoxă și-a deschis porțile în fața tuturor credincioșilor.

Evenimentul de sâmbătă a fost onorat de secretarul de stat **Lázár János**, fost primar al urbei, care a spus în alocuțiunea sa, că este o bucurie pentru fiecare cetățean din Hódmezővásárhely, că poate restitui ceva din toată dragostea, respectul și munca pe care în urmă cu 300 de ani au adus-o prietenii greci pe aceste meleaguri. De mica comunitatea grecească s-au apropiat cea sârbă și română, care au ales de asemenea să se stabilească în oraș. „Ei au făcut mult pentru dezvoltarea economică și spirituală a localității, și lor le putem mulțumi și pentru majoritatea clădirilor ridicate în centrul orașului”, a spus secretarul de stat **Lázár János**.

La rândul său, ministrul resurselor umane, **Balog Zoltán** a spus: „Suntem în

același timp martorii a ceea ce e etern și a ceea ce se schimbă. Liturghia ortodoxă e eternă, însă situațiile se schimbă. Se schimbă orașul, se schimbă politica. Din punctul de vedere al comunităților ortodoxe, politica s-a schimbat în direcție bună, bisericile și-au primit locul meritat, căci Biserica ortodoxă greacă, sârbă, bulgară, rusă și română au fost recunoscute oficial între Bisericile istorice din Ungaria.

De la părintele administrator, **Svetomir Milicici** am aflat că s-a renovat complet interiorul bisericii (pereții, izolația, s-au pus podele noi, a fost restaurat mobilierul/scaunele), iconostasul, cât și exteriorul (a fost schimbat cuprul de pe turnul bisericii, s-a zugrăvit biserica în întregime).

– Este în curs de renovare și capela ortodoxă sârbă din cimitirul din Vásárhely, construită în anul 1870, care este închinată Sf. Împărați Constantin și Elena. Meritul major în obținerea proiectului EU este al domnului dr. **Lázár János**, fostul primar al ora-

șului, căruia îi suntem recunoscători și suntem onorați că s-au gândit la comunitatea noastră sârbă din oraș. Și nu numai la comunitatea sârbă, pentru că în această biserică nu se roagă numai sârbii, ci și românii și studenții care studiază în acest oraș, fie ei greci, ruși sau maghiari ortodocși. Astăzi am asistat la o slujbă arhierească foarte emoționantă și la resfințirea bisericii. La această biserică nu s-a mai lucrat de zeci de ani. Dar iată că astăzi avem o biserică frumos restaurată, avem și icoane de mare valoare din secolul al XVIII-lea, care s-au restaurat și au fost puse înapoi în biserică și în Sfântul Altar. După Sf. Liturghie, domnului **Lázár János** i-a fost conferită cea mai mare distincție a bisericii sârbe de la Sf. Sinod din Belgrad „Ordinul Sfântului Milutin”, care a fost cel mai mare ctitor al bisericii noastre ortodoxe sârbe din secolul al XIV-lea.

– *Deși nu mare, dar există și o comunitate românească în orașul Hódmezővásárhely, membri căreia frecventează slujbele pe care le țineți dumneavoastră de un timp aici, la biserică sârbească. Am înțeles că, atunci când îi vedeți în biserică, spuneți câte o eclenie și în limba română...*

– Eu sunt preot aici doar de trei ani, iar în ultimul an s-au executat lucrări în biserică, așa că nu am slujit aici de mai bine de un an de zile. Bineînțeles că mă bucur foarte mult că în acest oraș există comunitate română și Autogovernare Românească. Noi, sârbii, nu avem aici autogovernare sârbească, dar mulțumim lui Dumnezeu că există o autogovernare ro-

mână și când slujesc o dată pe lună întotdeauna vine cineva din comunitatea românească la noi și sigur atunci slujesc și în limba română. Eu sunt venit din România, știu bine limba română. Și pe această cale aș dori să le mulțumesc că vin la biserică și să le mulțumesc pentru ajutorul pe care mi l-au acordat, mai ales acum, la sârbătoarea de resfințire a bisericii. Autogovernarea Românească ne-a ajutat să cumpărăm ce a fost nevoie la biserică, s-au luat și covoare noi, dar ne-au ajutat și la curățenie. Le mulțumesc și pe această cale și le doresc toate cele bune de la Bunul Dumnezeu. Eu sunt de părere că fiecare trebuie să fie om și să respecte pe aproapele său, așa că toți credincioșii sunt primiți în această biserică, indiferent de ce naționalitate sunt. Parohia are 14 familii cu 27 suflete. Slujba religioasă este în fiecare a patra duminică din lună.

La slujbă au fost prezenți și românii din oraș, în frunte cu reprezentanții Autogovernării Românești. Doamna președintă **Ana Benye Poinar** după festivitate ne-a mărturisit:

– Ne bucurăm foarte mult că s-a terminat restaurarea și astăzi a avut loc sârbătoarea sfințirii bisericii. Acest lăcaș de cult este de 220 de ani și atunci a fost sfințită prima dată. Atunci s-a construit din banii grecilor, sârbilor, românilor, etc., localnicilor de religie ortodoxă din această urbe, în anul 1808 au construit turnul și au pus clopotul, iar acum ne bucurăm foarte mult că s-a reușit să se restaureze. Biserica este foarte, foarte frumoasă, este de mare valoare, chiar dacă este mai mică, dar nici comunitatea ortodocșilor din Vásárhely nu mai este mare.

– *Este mică, dar foarte primitoare...*

– Da, este foarte primitoare. Suntem în această biserică credincioși de mai multe nații: greci, sârbi, români, ruși, dar vin aici și maghiari de religie ortodoxă.

– *Domnul primar Lázár János a amintit în alocuțiunea sa despre o capsulă a timpului, care a fost găsită în anul 2011 în turnul bisericii. Ce documente s-au găsit în această capsulă?*

– Au fost găsite documente din anii 1848, din 1889 și 1929, care au fost însemnate în limba maghiară și sârbească. Conducătorii bisericii din acele vremuri au scris pentru urmașii lor, cine au construit biserica, cine au fost conducătorii, cine au fost preoții care au slujit la această biserică. A fost și o școală greacă lângă biserică. Acest lăcaș de cult din Hódmezővásárhely este din anul 1947 în administrarea Episcopiei Ortodoxe Sârbe. Pentru noi, românii, care trăim în acest oraș este o bucurie că părintele sârb, care slujește aici, este venit din România și PS Episcop **Luchian** este tot din România, de la Timișoara. Avem cu ei o colaborare foarte bună și putem vorbi în limba română, noi, românii ortodocși fiind astfel mai avantajați, pentru că mulți credincioși ruși sau de alte naționalități nu mai știu vorbi decât în limba maghiară.

După slujba arhierească a urmat concertul „De la Bizanț la Buda” al artiștei **Sebestyén Márta**, distinsă cu premiul **Kossuth** și **Liszt Ferenc**, însoțită de corul bărbătesc Sf. Efrem, recunoscut pe plan mondial. De asemenea a fost lansat și volumul „Scurta istorie a bisericii și a comunității ortodoxe din Hódmezővásárhely”.

I. Kaupert

Despre obiceiurile nunții în grai român chitighăzean cu Florica Olar

Dacă i-o plăcut l-on fi-cior dî-o fată, i-ar fi plăcută, atunce dintre neamurile lui pă cine l-o avut mai glumet, mai vorbitor l-or ales să-l trimită dă grăitor. Ș-apu s-o dus dară, ș-o spus, că iaca iel după ce-o vinit. Cu bîta cîrnă mere, că iel o vinit, că iaca l-o trimăs cutare și cutare, că le-ar plăce dă fată și ...

Ș-apu dacă le-o plăcut dă iel, or zîs că d-apu să poate, cum să nu. Mere acasă, ș-apu le spune că îi dă trăbuit, le place. Ș-ap-atunci să găta tata ficio-rului și cu mă-sa, și cu fi-cior cu tăt, apoi, și mereu s-o ceară. Ș-atunce dară tata fetii zice că îi tătă ata, numa dacă îi dă pă masă, bani pă masă la altu îi trăbuie bani, altu... Căpă-ta fata ciureac, c-atunci așe să zice – acum bondă, uă ce știu io. Atunce ziceu ciureac cătă iel. Aceie iera ca sămn dă inel, c-amu dau inele și nyaklanc, și care ce. Atunce căpăta în loc dă inel asta, asta iera sămnu credințării.

Ș-ap-oatunce dară iera nealcoșe mnireasa că ce ciurea mîndru o căpătat, că cîți bani o căpătat...

No-ap-oatunce era gata treaba bună.

Mereu și să puneu pă pîrețe, ș-apu tri săptămîni trebuie să fie la casa satu-lui pus pă tablă afară. Numa-șe să zice că-s puși pe pîrețe. Ș-ap-oatunce s-apropie nunta. Atunce din familie mniresii on ficior, care iera mai aproape neam de mnireasă, și dînt-a ficiorului iară care iera mai aproape, aceie ierau doi pâlăscari, așe să zice cătă ii. Ș-apu-i îmbrăcau cu hane frumoase, și le pune pă clop patru cocotori, prime dîn tipuri în feluri mai mîndre, spînzurau pînă la

cizme la ii, și aveau pâlăscă, d-apu dacă n-or avut pâlăscă, iagă și bîta cîrnă ș-apu și la iagă legate așe ca la clop. Ș-apu c-oacele mereu să teme la uspăț. Care ierau mai gazde, mai dîn familiile mai dă sus, acie ierau pâlăscari cu cai. Tăți ierau caii împănăți, cu prime cu cocotori, pont așe ca pâlăscarii. La cai, puneu la căpățîni dă doauă lături cocotori, prime și puneau pă ii lipideauă dă lînă, fru-moase, tare mîndre și așe mereu cu caii să teme la uspăț.

Cînd vine ziua să se cu-nune, atunce iară aveu zoală, care aveu cai, cum zîc la pâlăscari dă te temau cu caii, acie dacă ierau la sălaș junile uă mnireasa, dă trăbuie să margă mai dăparte dîpă ie, atunci me-reu cu cociile. Ș-apu și co-ciile tâte ierau împănate cu prime, și cu ferească Dum-nezeu, și zbiciurile și caii și...

Să strânjeu neamurile junelui la june, a mniresii neamuri la casa mniresii.

Io cînd am fost fată mi-cuță așă dă bine în aduc aminte, am putut fi dă vo 5 ani, că mai mult n-am fost, că tă la maica bună ieram, apu s-o cununat Minerva lui Chișolai cu Anti (Kádi Antal). Ș-amu-m pare c-o vād cum o fost Mi-nerva: c-o rotie dă atlas așe sclipitoare iera. Rotie sură-oavut Minerva, fătîol cunună și așe o fost mni-reasa. Și Lucreție lu Modioroș, tă p-acele vre-muri s-o cununat cu hane de terno verz, lerakott o fost rotie, bluz öves și cu cunună. Ș-amu-m pare c-o vād, că-m-am dus la baba, cu buna. „Noa, merem să videm că să cu-nună Lucreție.”

Atunci o fost duminică

după mniază, la vecernie. Ș-apu ne-am dus tăți aco-lo, dară, ca vecinii, să vadă mnireasa, și cu hane verz o fost Lucreție, de terno ș-oavut pă cap cunună. Ș-ave junile tri meseliouci, s-ave și mnireasa tri. Inde-o fost uspăț anume uspăț cum trabă. Meseliouciile junelui ierau cu hane vînete, și a lu mnireasă cu hane rozei. Numa asta numa după bătaie asta ce-o fost. Ș-ap-oave junile bă-gată și gudă. Ș-ap-oatunce mereu dîpă mnireasă. Ș-apu guda cere mnireasa. Ș-apu duceu cîte-o babă bătrînă afară că, d-apu iaca asta. D-apu noi nu dup-asta-m veniț, noauă n-oasta ne-o trabă. Ș-ap-oave să tîrguieu acolo, pînă scoteu di l-o vreme mnireasa, și duceau mnireasa afară, ș-ap-oapoi să suieu în cocii și mereu și să cununau la bi-serică. Iera pene uspăț atunci bucsuși d-aista, să mai zice pene dă cuscii. Atunci anume mere și duceu cîte-o coșară dă frunză d-acele, ș-acele ierau pene dă uspăț. Ș-ap-oacole le vindeu. Amu cînd mereu uspătîi dă să bă-gau înlontru, stăte cineva cu coșara cu penile cele și vinde cu zece fileri, uă cu ce știu io cu cît, le vinde firuțu dă pană, ș-acie să strînjeu pă sama mniresei. Ș-apo-atunci care iera dă la uspăț, să cunoște că-i dă la uspăț, că-i cu pană dă uspăț dară noa.

Cînd mereu la cununie, tăți să-nșirau în rînd, mnireasa cu cumătru mare iera nainte, uă c-on pâlăscar, ș-apoi ierau junile și apoi tînării, fetile și ficiorii, și ceilalți. Mereu apoi pînă la casa satului să cununau și dă acatolu me-reu la biserică.

Ș-atunce vineu la casa junelui, ș-apu acolo țineu uspăț. Iera ș-așe că-ncepe sîmbăta după mniază, la vecernie, pînă lune.

Nănași iera, la june iera cumătru mare cel ce l-o botezat, la mnireasă iară tăt la fel. Dacă or ținut le-gătură cu nănașii dăcî n-oatunci or fost pă cine ș-or ales ii. Zice cătă cu-mătru mare lu june zice cu-mătru mare, și a lu mnireasă iera uomu lu cu-mătru mare. Nu știu dîce ziceu așe cătă iel. Muiere lu cumătru mare iera cu-mătra mare. Aceie duce lu-minile, și iera doauă metre dă pănură lua, care cum să-ndura. Dacă iera găz-doaie cumătra mare ap-oatunci aceie o-nvîrtie după lumini roată, ș-ap-oaș-o duce pă braț în urma mirilor. La biserică atunce le dăde luminile una la june, una la mnireasă, și pănura ceie să pune la ii pă spate, așe cu doauă gombostu, uă cu doauă biztostu, dă-i prinde așe. Ș-amu-i așe care să cunună. Apu dacă iera cununie, și pînă ierau în biserică mnireasa care nu-n-tepeu, jucau acolo pă locu piațului lîngă biserică cununia-ntreagă. Ș-ap-oatunce să suieu tăt în co-cie și mereu cu hidedile, tăt tiuind și dăscîntînd mereu la casa junelui, c-acolo-i așteptau s-aducă mnirea-

sa. Ș-ap-oatunci acolo aș-teptau c-on blid dă griu stăteau nainte mniresii ș-a junelui, ș-apu țipau griu pă ii. Cînd să găta griu dîn blid, dădeau cu blidu dă pămînt, altile băteau țapsiile, dăscîntau, ș-ap-oave să prime mnireasa la casa junelui.

Iera zamă dă găină cu tăițai, mai tîrziu s-o făcut gîrtene, ș-ap-oapoi să pune tocană dă uaie, dă vițal, dă porc, care ce-o tăiet. Găinile tâte dacă le scoteau dîn căldare să tăieu tâte dăraburi, le pu-neau pă țapsii și le băgau în cuptor, ș-acolo le prăjeu să fie rozei, ș-acie iera dăloc după tocană mîncare. Apoi să pune plăcîntă, care cum știe face. Dos-pite, pancove și turtele. Turtelele cele ierau făcute, vez tu cum ieste așe stele, cu sologais, și le pune în kristályukor. La mniază noapte să juca mnireasa pă bani, ap-oapoi duceu mnireasa s-o-nvălească. On-văleu cu ... o făceu ne-vastă dară, îi puneu pupu, și zice c-o duce să-i puie pupu și s-o-nvălească, ș-ap-oatunce vine ca nevas-tă, după mniază noapte iera ca nevastă, nu mai iera mnireasă. Ș-apu-ș petre-ceau mai departe pînă-n ceie zi, și care pînă cînd pute. (Cules de Maria Circa Zombai, Chitighaz)

Un octombrie cultural bogat la Arad

Centrul Cultural Județean Arad a prezentat zilele trecute programele lunii octombrie. Primul eveniment va fi în data de 7 octombrie, de la ora 16.00, în Piața Tineretului din Sebiș, Județul Arad. Festivalul Minorităților este la cea de-a VII-a ediție ce se desfășoară în cadrul evenimentelor dedicate Cetății Culturale ale orașului Sebiș. Invitatul special al serii va fi îndrăgitul cântăreț Cristian Pomohaci. Ansamblurile „Banat-Ya”, „Sala-San”, „Kud-Kolo” din Arad, „Mărunțelul” al Universității „Aurel Vlaicu” din Arad și „Búzavirág” din Pecica, alături de Orchestra „Rapsodia” din Arad vor marca acest eveniment.

În data de 9 octombrie, de la ora 17.00, în Sala mare de concerte a Filar-

monicii de Stat Arad, Adam Puslojic prezintă „Linia verticală a poeziei române”. Va fi o seară de poezie și muzică veche românească de pe Valea Timocului, cu participarea poetului sârb-român Adam Puslojic și a cântărețului Dragoljub Firulovic, interpret de muzică veche din Valea Timocului. Adam Puslojic este poet și traducător sârb, prietenul lui Nichita Stănescu, Ion Barbu, Mircea Dinescu.

Tot în Sala mare de concerte a Filarmonicii de Stat Arad, în data de 30 octombrie, de la ora 19.00, are loc Conferința Emil Hurezeanu la Arad. Unul dintre cei mai reputați analiști politici ai momentului.

Centrul Cultural Județean Arad va organiza în data de 31 octombrie un

simpozion internațional de etnologie cu tema „Practici și obiceiuri vii”, la care diferiți cercetători din București, Sibiu, Timișoara, Târgoviște, Arad și Jula vor prezenta diferite practici și obiceiuri tradiționale, care încă se mai performează azi pe teritoriul României și în comunitățile românești din afara granițelor. Simpozionul se va desfășura cu public, grupul țintă vizat fiind cel al directorilor de așezăminte culturale, referenților culturali, profesorilor interesați de folclor și studenților de la facultăți umaniste.

În cadrul simpozionului va avea loc și un al doilea eveniment: vernisajul expoziției aniversare de pictură naivă „Petru Mihuț la 85 de ani.” Petru Mihuț din satul Brusturi a început să picteze târziu, în 1973, pe când avea 46 de ani, însă s-a bucurat de succes și de premii încă din anii imediat următori debutului. Cu ocazia împlinirii vârstei de 85 de ani, Centrul Cultural Județean Arad îi va organiza celui, care a dus faima talentului artistic al țaranului român pe meridianele lumii, o expoziție aniversară în holul Consiliului Județean Arad.

Muzica este benefică pentru sănătate

Este cunoscut faptul că muzica influențează starea de spirit. De exemplu, atleții ascultă muzică ritmată înainte de competiții, în timp ce unele persoane preferă muzica lentă pentru a se calma. Acum, o nouă cercetare sugerează că muzica poate fi folosită cu scopul de a scădea presiunea arterială.

Într-un studiu publicat în 2008, cercetătorii de la Universitatea din Florența au descoperit că tensiunea arterială a pacienților poate să scadă dacă aceștia ascultă, timp de 30 de minute pe zi, muzică clasică, indiană sau celtică.

Japonezii de la Universitatea Osaka au realizat un studiu în care participanții urmau ședințe de grup bilunare unde se asculta muzică și se râdea. Participanții își puteau asculta melodiile favorite, alegând dintr-o listă de cântece din diferite genuri (pop, jazz sau muzică clasică). În urma studiului s-a observat că ședințele au dus la scăderea tensiunii arteriale a participanților cu o medie de 5-6 puncte în doar 3 luni.

În urma unui alt studiu, realizat anul acesta de cei de la Universitatea din

Arizona s-a constatat că muzica de harpă stabilizează presiunea arterială a pacienților aflați la terapie intensivă. La acest studiu au luat parte 100 de subiecți dintre care 50 au ascultat muzică pentru harpă cântată de unul dintre profesorii universitari și 50 au format doar un grup de control. În urma acestui experiment, oamenii de știință au descoperit că presiunea arterială a celor care au ascultat muzică pentru harpă s-a stabilit.

Mai mult, tot anul acesta, dr. Giuseppe Crippa din Italia a realizat un experiment pe trei grupuri: un grup a ascultat muzică rock (Queen), un altul muzică clasic (Mozart) și un altul a servit drept grup de control. La finalul studiului s-a constatat că muzica rock crește nivelul presiunii arteriale, în timp ce muzica lui Mozart a dus la scăderea tensiunii.

Prin urmare, atunci când suntem stresați sau când urmăm un tratament împotriva tensiunii arteriale crescute, ar trebui să ascultăm zilnic 30 de minute de muzică relaxantă pentru a ne calma și a ne menține sănătoși.

Un măslin de 2.000 de ani, sculptură vie din Imperiul Roman

Măslinul care a ajuns la venerabila vârstă de 2.000 de ani a fost vândut pentru suma de 65.000 de euro. De asemenea, doisprezece dintre cei 26 de măslini propuși la licitație au fost vânduți cu sume care au variat de la 1.000 de euro la 65.000 de euro (plus taxe aferente de 20%) pentru cumpărători francezi, precum un mare viticultor din Bordeaux, sau unor clienți străini, precum o grădină botanică din Orientul Mijlociu. Arborele vândut cu 65.000 de euro (78.000 de euro cu taxe) face parte din varietatea Cerdobil. El cântărește 16,5 tone și are o circumferință de 9,3 metri. Vedetele licitației au fost doi măslini din varietatea Farga, „doi arbori rarissimi”. Doar unul și-a găsit cum-

părător, fiind achiziționat cu 35.000 de euro (42.000 de euro cu taxe), o sumă ce reprezintă jumătate din estimările specialiștilor.

Acești măslini, vânduți cu gazonul aferent, se prezintă sub forma unor trunchiuri de aproape 10 tone, cu înălțimi de 3 metri și cir-

cumferințe de 7 metri, având doar câteva ramuri verzi, întrucât au fost tunși pentru a putea fi transportați. „Acesta este motivul pentru care noi le spunem mai degrabă sculpturi vii din Imperiul Roman”, a spus Stanislas Machoir, organizatorul licitației.

TV

Astă seară dansăm în familie
Sâmbătă, 6 octombrie, ora 10.00,
TVR Internațional

„Comedia e un joc al spiritului. Râsul are diverse stadii. Există zâmbetul, există râsul mai pe-nfundate, există și hohotul, dar, mai presus de orice, în comedie contează satisfacția estetică în fața momentului de artă. Râsul este clipa de paroxism a stării spirituale. De asta cred că trebuie să tratăm comedia ca pe un lucru foarte serios.” Dem Rădulescu – 1987 (Eva Sârbu – Interviu uitate II)

S-a furat o bombă
Sâmbătă, 6 octombrie, ora 20.30,
PRO Cinema

O parodie a filmelor cu spioni, o comedie burlescă ce ironiza politica înarmării atomice și pleda pentru folosirea pașnică a energiei nucleare. Un grup de gangsteri caută să reintre în posesia unei valize cu bombă, ajunsă din întâmplare în mâinile unui tânăr complet inocent în privința conținutului ei. Pe afiș: Iurie Darie, Emil Botta, Eugenia Balaure, Haralambie Boros sau Puiu Călinescu.

Trandafirul galben

Duminică, 7 octombrie, ora 09.00, Antena 1
Continuând aventura din Drumul Oaselor, eroii filmului în frunte cu Mărgelatu după o serie de întâmplări și depășirea unor obstacole, aduc în țară armele cumpărate de la Viena cu banii rezultați din vinderea odoarelor și valorilor lăuate moștenire de Tudor Vladimirescu în acest scop. Astfel, ei contribuie la pregătirea revoluției de la 1848 din țările Române.

CONCERTE

Concert cu Nelu Pitic la Ora de Bere, Arad

Vineri, 5 octombrie, ora 21.00
Ora de Bere, Bulevardul Revoluției, nr. 79-81.

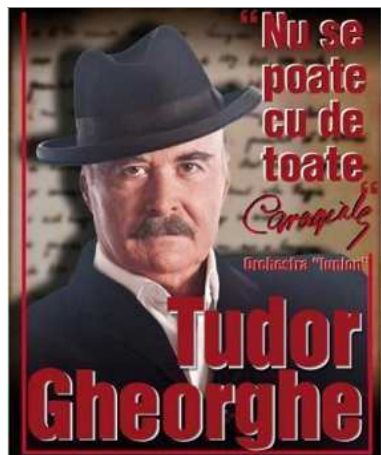
Concert Alex Velea

Duminică, 14 octombrie 2012, ora 18.30
Oradea, Lotus Center

Concert Tudor Gheorghe în Oradea

Vineri, 26 octombrie, ora 19.00
Teatrul de Stat Oradea, str. Regele Ferdinand nr. 4-6.
Tudor Gheorghe va concerta în Oradea la Teatrul de Stat pe 26 octombrie în cadrul turneului național „Nu se poate cu de toate”.

O VOCE ROMÂNEASCĂ

Viața și tradițiile românilor din Ungaria

8 OCTOMBRIE, LUNI (Adam Bauer)

16.00: Introducere, cuprins 16.05: Știri, date meteo 16.15: Evenimente calendaristice 16.25: Sport 16.30: Reportaje, interviuri 17.00: Știri, date meteo 17.10: Montaj de muzică populară 17.55: Încheiere

9 OCTOMBRIE, MARȚI (Iulia Kaupert)

16.00: Introducere, cuprins 16.05: Știri, date meteo 16.15: Evenimente calendaristice 16.25: Sport 16.30: Reportaje, interviuri 17.00: Știri, date meteo 17.10: Reportaje, interviuri 17.30: „Din 4 colțuri ale lumii” 17.55: Încheiere

10 OCTOMBRIE, MIERCURI (Adam Bauer)

16.00: Introducere, cuprins 16.05: Știri, date meteo 16.15: Evenimente calendaristice 16.25: Sport 16.30: Reportaje, interviuri 17.00: Știri 17.10: Reportaje, interviuri 17.50: Interviu zilei (reluare) 17.55: Încheiere

11 OCTOMBRIE, JOI (Ștefan Crâsta)

16.00: Introducere, cuprins 16.05: Știri, date meteo 16.15: Evenimente calendaristice 16.25: Sport 16.30: Reportaje, interviuri 17.00: Știri, date meteo 17.10: Reportaje, interviuri 17.30: Nota săptămânii semnată de Edda Illyés 17.40: Revista presei 17.50: Interviu zilei (reluare) 17.55: Încheiere

12 OCTOMBRIE, VINERI (Tiberiu Boca)

16.00: Introducere, cuprins 16.05: Știri, date meteo 16.15: Evenimente calendaristice 16.25: Sport 16.30: Reportaje, interviuri 17.00: Știri, date meteo „Sărut mâna pentru masă” – istoria gastronomiei românești 17.50: Interviu zilei (reluare) 17.55: Încheiere

13 OCTOMBRIE, SÂMBĂTĂ (Iulia Kaupert)

16.00: Introducere, cuprins 16.05: Programul bisericilor ortodoxe și al adunărilor baptiste 16.15: Evenimente calendaristice 16.25: Medalion folcloric cu Daniela Băcilă de la Radio Timișoara 17.55: Încheiere

14 OCTOMBRIE, DUMINICĂ (Adam Bauer)

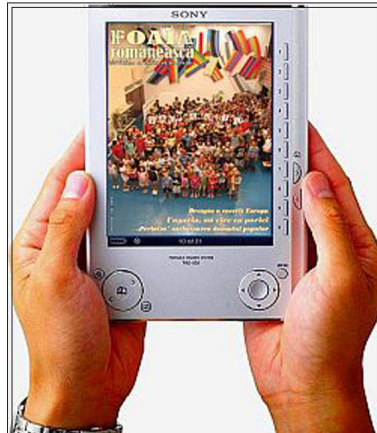
16.00: Introducere, cuprins 16.05: „În lumea credinței” – emisiune religioasă 17.00: Sinteză știrilor săptămânii 17.10: Retrospectiva săptămânii (spicuiri din interviurile și reportajele difuzate pe parcursul săptămânii) 17.55: Încheiere

Ecranul nostru

miercuri, 10 octombrie, m1, ora 12.55
joi, 11 octombrie, Duna TV, ora 7.00

Emisiunea dedicată românilor din Ungaria va relata despre ședința Adunării Generale a Autogovernării pe Țară a Românilor din Ungaria, unde s-a decis, printre altele, despre înființarea unei noi grădinițe românești la Aletea. În a doua parte a programului veți vedea un montaj despre Ziua Culturală a Românilor din Ungaria, organizată tot de reprezentanța pe țară.
Realizator: **Tiberiu Boca**

Nu răspundem pentru eventualele modificări în programele radio și tv!

Abonați-vă la E-Foaia la prețul de anul trecut!

„E-Foaia” este varianta electronică a „Foi” tipărite. Cititorii „E-Foi” vor avea avantajul că vor putea citi paginile revistei în color și cu o zi mai devreme decât ceilalți abonați. „E-Foaia” va cuprinde și acele articole și fotografii, care în ediția online nu apar.

„E-Foaia” este realizată în format PDF și poate fi citită cu programul gratuit Adobe Reader, cu ajutorul căruia puteți să căutați expresii sau conținuturi, dar puteți și printa toată revista.

Abonamente la „E-Foaia”:

3 luni – 1200 ft
6 luni – 2000 ft
12 luni – 3500 ft

GLUME

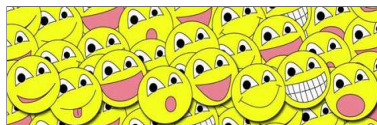
Prima zi de școală în Franța

15 septembrie, prima zi de școală în Franța... profesorul îi strigă pe nume pe elevi:

- „Mustapha El Ekhzeri”
- „Prezent”
- „Achmed El Kabul”
- „Prezent”
- „Kadir Sel Ohlmi”
- „Prezent”
- „Mohammed Endahrha”
- „Prezent”
- „Ala In Ben Oit”. Liniște în clasă.

– „Ala In Ben Oit”. Tot liniște.
Pentru ultima oară: „Ala In Ben Oit”. Dintr-o dată în spatele clasei se ridică un elev:

– „Ăla sunt eu, dar ați pronunțat greșit, numele meu este Alain Benoit!”

www.radio.hu

Foști elevi ai Liceului „N. Bălcescu” s-au reîntâlnit după 45 de ani pentru a depăna amintiri și pentru a se bucura unii de alții

Cei mai mulți nu s-au văzut de trei decenii, dar au fost printre ei câțiva care nu s-au mai văzut de 45 de ani. Să te desparți la 18 ani și să te revezi doar la 63 de ani nu este un lucru care poate fi trăit fără sentimente, fără nostalgia tinereții trecute. Asta s-a întâmplat sâmbăta trecută, 29 septembrie, cu 18 dintre cei 32 de absolvenți ai promoției 1963–67 de la Liceul „N. Bălcescu” din Jula. Întâlnirea s-a ținut în fosta școală românească, din centrul Julei, care azi este biblioteca orășenească. Alături de cei 18 absolvenți, care au răspuns prezent la citirea catalogului de către fosta dirigintă, Ana Crișan, s-au mai aflat și câțiva dintre foștii profesori, Ion Budai, Iuliana Jurău Rad, Etelca Kocsis și Gheorghe Marc.

Tinerii care au alcătuit în 1963 clasa întâi a Liceului „Bălcescu” din Jula au venit din aproape toate satele românești: de la Micherechi și Chitighaz, de la Cenad, Apateu, Săcal, Bedeu, Veherd, precum și din Jula. Unii dintre ei au venit din casa părintească mai devreme, făcând și școala generală aici. Mutarea de la sat la oraș a fost o mare schimbare pentru ei, însă au venit să facă parte dintr-o altă familie: familia profesorilor și elevilor români din Jula.

„În satul meu, la Bedeu, doar cu câțiva ani înainte au introdus curentul. A fost o foarte mare schimbare în viața mea când am venit să învăț la Jula”, a spus Gheorghe B. Zsíros, care azi trăiește la Berettyóújfalu și care după liceu a devenit polițist. „Eu nu știam românește când am venit de la Apateu la Jula, doar la biserică auzeam vorbă românească. În casa părinților mei era o singură carte, Kincses kalendárium, iar

copiii noștri au avut norocul să crească în familie de intelectuali, printre multe cărți”, a spus cu satisfacție Gheorghe Papp, care după liceu a învățat de profesor de matematică și fizică și a devenit, la Dabas, unde s-a stabilit, un dascăl îndrăgit.

Maria Alelean din Chitighaz a lucrat după liceu ca educatoare la creșa din satul său natal, Vasile Banyuta din Veherd a lucrat la o fabrică de bere și s-a stabilit la Gárdony, lângă lacul Velence. Maria Berbecar din Chitighaz este singura din clasă care s-a căsătorit cu un coleg, cu Petru Ciumpilă, tot chitighăzean, iubirea lor din tinerețe ținând și azi. Maria Magdalena Țirle din Jula a învățat de profesoară, dar a ales până la urmă să devină bibliotecară, lucrând până la pensie la biblioteca orășenească din Jula, adică tocmai în clădirea care pe vremuri a adăpostit școala ei. Maria Gros din Chitighaz, la fel ca și Magdalena Țirle, s-a căsătorit cu un coleg de

liceu. A învățat de asistent farmacist, dar de multe ori a trebuit să renunțe la meseria sa fiind alături de soțul său, care a devenit diplomat prin țări străine. Maria Cozma din Micherechi s-a stabilit în Jula și a devenit coafeză. Maria Luncan din Apateu a învățat de asistentă medicală și s-a stabilit cu familia ei la Dobrițan. Doina Misarăș a învățat de profesoară, a lucrat și ca jurnalistă, dar cel mai mult a lucrat ca bibliotecară. S-a căsătorit și ea cu un coleg de liceu, stabilindu-se în orașul Jula. Petru Mihoc, originar din Otlaca, azi trăiește în Jula și a lucrat ca și tipograf. Înainte de pensionare a lucrat

câțiva ani la o tipografie din Timișoara, astfel având ocazia din nou să se folosească de cunoștințele sale de limbă română. Toți cei care după liceu au învățat de profesori au accentuat rolul foarte important, ca model pentru ei, a unor foști profesori. La fel și pentru Cornelia Mocan din Chitighaz foștii ei profesori i-au arătat drumul către viitoarea ei profesie. A lucrat toată viața în școala din satul său natal, fiind profesoară de română și maghiară, timp de câțiva ani fiind și directoarea acestei școli. Ana Munteanu din Jula a lucrat timp de 30 de ani la Direcția Apelor din Jula, unde a avut ocazia de multe ori să folosească limba română, având relații cu parteneri din România pe problema Crișurilor. Ea a vorbit și despre faptul că pentru o româncă sau un băiat român, atunci la sfârșitul anilor 60 începutul anilor 70, nu era un lucru simplu să-și găsească soț sau soție. Părinții lor doreau ca tinerii să se căsătorească cu cineva de același neam. Nu s-a întâmplat să fie întotdeauna așa. Irina Taga din Săcal a reușit să-și găsească un soț român, un fost coleg de școală de la Micherechi, cu care s-au stabilit la Kecskemét. Maria Trippon din Apateu azi trăiește la Șercad, și a lucrat toată viața ca și vânzătoare. Magdalena Unc din Cenadul Unguresc s-a reîntors în satul său natal, a lucrat ca și educatoare în grădinița din

sat. Odată cu venirea ei la această instituție a fost introdusă aici predarea limbii române.

Aceasta este, pe scurt, povestea vieții a 15 absolvenți ai promoției 1963–67 care au venit la întâlnirea de 45 de ani. Dintre cei 32 de absolvenți, trei nu mai sunt printre noi, trecând la cele veșnice, iar ceilalți nu au putut fi prezenți din diferite motive.

Am lăsat la sfârșit „povestea” de viață a trei colege și prietene din această clasă. Cele trei Mării din Micherechi, Maria Gurzău, Maria Pui și Maria Oros, după terminarea liceului s-au întors în satul lor natal. În toamna anului 1969 s-au căsătorit cu trei băieți din sat, prieteni și ei. Nunțile lor au fost în trei sâmbete una după alta, la sfârșit de octombrie și început de noiembrie. Cele trei Mării au dat naștere primilor lor copii în cursul anului următor. Cei trei copii, Eva, Maria și Vasile, au devenit la rândul lor colegi de clasă atât la școala generală cât mai apoi și la liceu. Și, la fel ca și mamele lor, au rămas prieteni toată viața. Știu sigur asta, pentru că subsemnata este fiica primei Mării.

Multe povești frumoase s-au întrețesut printre pereții singurului liceu românesc din Ungaria. Această școală a fost leagănul multor relații trainice. Și a fost (poate) singura șansă a sutelor de tineri români de a deveni intelectuali.

Eva Iova-Șimon

